

**KATEDRA HIGIENY, EPIDEMIOLOGII I ERGONOMII
UNIwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu**

Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy

ul. M. Curie Skłodowskiej 9, 85-094 Bydgoszcz

tel./fax. (+48 52) 585-3589, tel. (+48 52) 585-3615, 585-3616, 585-3617

e-mail: khigepiderg@cm.umk.pl, jklawe@cm.umk.pl

Kierownik: prof. n. o zdr. dr hab. n. med. Jacek J. Klawe

Bydgoszcz, 10.04.2016 r.

Ocena rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Piotrowskiej pt. „Analiza porównawcza obciążenia nowotworami złośliwymi w mieście i na wsi w województwie świętokrzyskim w latach 1999-2010”

W rozprawie doktorskiej mgr Katarzyna Piotrowska podnosi bardzo istotne problemy zdrowia publicznego: obciążenie nowotworami złośliwymi i nierówności w zakresie zdrowia pomiędzy mieszkańcami miast i wsi. We Wstępie do rozprawy Autorka zajmuje się tą tematyką, analizując „miejsko-wiejskie nierówności w zdrowiu” w Polsce po 1989 roku, ich zmienność oraz prognozy na najbliższą przyszłość. Oddzielne podrozdziały poświęca takim zagadnieniom jak obciążenia nowotworami złośliwymi w Europie, w Polsce i w województwie świętokrzyskim – w obszarze stanowiącym lokalizację właściwych badań autorskich mgr K. Piotrowskiej. Województwo świętokrzyskie wybrano z uwagi na brak analizy obciążenia chorobami nowotworowymi uwzględniającej miejsce zamieszkania (miasto-wieś) oraz potrzebę lepszego dostosowania programów walki z rakiem do wymagań środowisk miejskich i wiejskich tego regionu Polski. Wstęp jest wzbogacony w analizę graficzną omawianych zagadnień, co znakomicie podnosi jego wartość poznawczą. Autorka analizuje też czynniki ryzyka nowotworów złośliwych, dzieląc je na niemodyfikowalne i modyfikowalne, strategie zwalczania nowotworów złośliwych, podkreślając znaczenie profilaktyki pierwotnej, wtórnej i trzeciorzędowej.

Autorka określiła główny cel pracy, którym była „analiza obciążenia nowotworami złośliwymi w mieście i na wsi w województwie świętokrzyskim” w oparciu o podstawowe wskaźniki zalecane przez międzynarodową agencję badań nad rakiem (IARC), służące do monitorowania sytuacji epidemiologicznej nowotworów złośliwych. W pracy badawczej Autorka poddała szczegółowej analizie epidemiologicznej raka płuca i jelita grubego u kobiet i mężczyzn oraz raka gruczołu krokowego u mężczyzn i raka piersi, szyjki macicy i jajnika u kobiet. W przyszłości warto byłoby może przeprowadzić analizę dotyczącą raka piersi u mężczyzn, bo dane pochodzące m.in. z Centrum Onkologii w Bydgoszczy, jak też z piśmiennictwa europejskiego, wskazują na wyraźny wzrost zachorowań na ten nowotwór wśród mężczyzn w ostatnich latach.

Realizując cel pracy Autorka wykorzystwała materiały pochodzące z Karty Zgłoszenia Nowotworu Złośliwego, udostępnione przez Świętokrzyskie Biuro Rejestracji Nowotworów w Kielcach oraz dane z bazy danych GUS. Mgr K. Piotrowska udokumentowała dostęp do wszystkich danych stosowanymi dokumentami potwierdzającymi uzyskanie zgody badania na wniosek pisemny, tam gdzie było to wymagane.

Dane zostały poddane typowej analizie. Na szczególne podkreślenie zasługuje opracowanie mierników epidemiologicznych: surowy współczynnik zachorowalności (umieralności), specyficzny współczynnik zachorowalności (umieralności), surowy i specyficzny współczynnik potencjalnie utraconych lat życia. Liczbę PYLL obliczono wg formuły J. Romedera. Autorka przeprowadziła staranną analizę statystyczną trendów czasowych surowych, specyficznych i standaryzowanych według wieku współczynników zachorowalności, umieralności oraz PYLL dla grupy mężczyzn i kobiet mieszkających w miastach i na wsi. Porównano trendy obliczonych współczynników za pomocą testu na równoległość trendów. Dla tych samych parametrów przeprowadzono analizę porównawczą poziomu obciążenia nowotworami złośliwymi pomiędzy miastem a wsią. Umiejętność przeprowadzenia analizy, biegłość Autorki rozprawy w posługiwaniu się zarówno wskaźnikami epidemiologicznymi, jak i testami statystycznymi stosowanymi w badaniach epidemiologicznych zasługuje na szczególne podkreślenie i wyróżnienie.

Wyniki analiz zajmują znaczą część rozprawy – 110 stron. Zostały przedstawione w formie rycin i tabel, czytelnych, przejrzystych, bardzo

klarownie opisanych. Zaprezentowana przez Autorkę forma prezentacji wyników świadczy o Jej dogłębnym zrozumieniu analizowanych danych i zjawisk, świadczy również o doskonałym warsztacie badawczym epidemiologa, który to warsztat rządzi się swoimi prawami, zasadami i wymaga szczególnej intuicji analitycznej.

Dyskusja wyników ma charakter podobny do sposobu przedstawienia wyników – poprowadzona jest w sposób logiczny i precyzyjny. Autorce udało się uniknąć rozwlekłości, interpretuje własne wyniki w sposób świadczący o dużej znajomości piśmiennictwa i umiejętności selekcji istotnych informacji, z pominięciem „szumu informacyjnego”. Wyniki własne są zestawiane z wynikami uzyskanymi dla innych obszarów Polski czy Europy, co pozwala na ocenę specyfiki badanego regionu pod względem zachorowalności i umieralności na badane nowotwory złośliwe. Ciekawa jest sugestia mgr K. Piotrowskiej, wysunięta w oparciu o piśmiennictwo, podkreślająca znaczenie uwarunkowań behawioralnych i społeczno-kulturowych w kształtowaniu poziomu zachorowalności oraz umieralności w kolejnych pokoleniach.

Wnioski (w liczbie 17) podsumowujące analizę epidemiologiczną wykonaną przez mgr K. Piotrowską zostały sformułowane oddzielnie dla nowotworów złośliwych jelita grubego, płuca, gruczołu krokowego, nowotworów złośliwych piersi, szyjki macicy i jajnika.

Autorka wykazała potrzebę intensyfikacji działań w kierunku profilaktyki pierwotnej i wtórnej nowotworów złośliwych w województwie świętokrzyskim, podkreślając przy tym konieczność uwzględnienia specyfiki lokalnych obszarów miejskich i wiejskich w opracowaniu celowych programów zdrowotnych.

Cytowane i starannie dobrane piśmiennictwo liczy 297 pozycji.

Rozprawa doktorska mgr K. Piotrowskiej jest niezwykle starannie przygotowana pod względem edytorskim, co przy ogromnym materiale sprawia, że praca jest czytelna, a każdy z wyników dostępny dla czytelnika bez długiego poszukiwania w tekście.

Podsumowując powyższe uwagi, wnoszę do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku o przyjęcie rozprawy doktorskiej mgr K. Piotrowskiej, wyróżnienie tej rozprawy oraz o dopuszczenie mgr K. Piotrowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Praca zasługuje na wyróżnienie ze względu na:

- znaczenie podjętych badań;
- doskonały warsztat metodyczny stosowany w badaniach epidemiologicznych;
- uzyskanie rzetelnych danych doskonale opracowanych i zanalizowanych;
- umiejętność logicznego prowadzenia dyskusji wyników;
- niezwykłą staranność w opracowaniu edytorskim manuskryptu.

Prof. nauk o zdrowiu
Dr hab. n. med. Jacek J. Kławe
specjalista zdrowia publicznego
ul. Baranowskiego 40
85-435 BYDGÓŚCZ
tel. 602 647 745
1484791